

Het *Foreign Accent effect*

Hoe morele beslissingen worden beïnvloed
door accenten, dilemma's en het zien van de
spreker

Lies van Bakel | s1026765

01-02-2023

Bachelorscriptie Nederlandse Taal en Cultuur

Radboud Universiteit Nijmegen

Dr. S.M. Brouwer

Samenvatting

Vorig onderzoek heeft aangetoond dat een buitenlands accent het maken van morele beslissingen kan beïnvloeden (Foucart & Brouwer, 2021). Dit fenomeen wordt het *Foreign Accent effect* genoemd. Mensen maken meer utilitaristische keuzes wanneer ze een moreel dilemma horen in een buitenlands accent. Hiervoor worden in de literatuur drie verschillende, maar gerelateerde verklaringen gegeven. Eén van die verklaringen is de psychologische afstand die participanten hebben tot de spreker. Twee aspecten die een rol kunnen spelen bij deze verklaring worden gemanipuleerd in de huidige studie: (1) het beeld dat de luisteraar van de spreker heeft en (2) hoe realistisch de luisteraars het dilemma van de spreker vinden. Dit is uitgevoerd door 43 participanten te laten luisteren naar zes morele dilemma's van realistische aard en zes onrealistische dilemma's uitgesproken door een spreker met een Frans accent en door een moedertaalspreker zonder accent. De helft van de participanten kreeg bij het beluisteren van de morele dilemma's ook een plaatje van de spreker te zien. Bij dilemma's ingesproken met Frans accent van een stereotypische Franse vrouw en bij dilemma's ingesproken met het moedertaalaccent van een stereotypische Nederlandse vrouw. De resultaten lieten een significant effect zien van het type dilemma. Er werden meer utilitaristische keuzes gemaakt op dilemma's die realistisch waren in vergelijking met dilemma's die onrealistisch waren. Er werden echter geen effecten gevonden van het accent waarin de dilemma's voorgelegd werden, of van het tonen van de spreker. Dit zou kunnen liggen aan beperkingen van het huidige onderzoek, zoals een te kleine steekproef, of aan methodologische verschillen tussen het huidig onderzoek en Foucart en Brouwer (2021).

Inleiding

Introductie

Mensen moeten in hun leven veel beslissingen maken. Wat ze 's avonds willen eten, hoelaat ze 's ochtends opstaan en wat ze morgen voor kleding aan willen: veel van deze beslissingen zijn gelukkig snel genomen. Maar soms worden mensen voor lastigere, morele keuzes gesteld en moet er een beslissing genomen worden over leven of dood. Neem bijvoorbeeld het fictieve *Footbridge*-dilemma (Foot, 1978; Thompson, 1985): je staat op een brug die uitkijkt over het spoor. Er zijn vijf mensen aan het werk op het spoor, maar er komt een trein aanrijden. Die vijf mensen zullen sterven als de trein niet stopt. Naast je op de brug staat een erg dikke man. Wanneer je ervoor kiest de man op het spoor te gooien, stopt de trein en red je vijf mensen. De man zal in dat geval komen te overlijden naar aanleiding van jouw handelen. Hoe neem je in zo'n dilemma een beslissing?

Uit recent onderzoek is gebleken dat één van de factoren die invloed kan hebben op het nemen van morele beslissingen, de taal is waarin je het dilemma hoort. Mensen kiezen er vaker voor één iemand op te offeren om daarmee meerdere mensen te redden, wanneer ze het dilemma voorgelegd krijgen in een taal die niet hun moedertaal is (e. g. Costa, Foucart, Hayakawa, Aparici, Apestequia, Heafner & Keysar, 2014; Shin & Kim, 2017). Dit fenomeen staat ook wel bekend als het *Foreign Language effect* (FL_e). Naast het effect van een vreemde taal, is er aangetoond dat ook een buitenlands accent effect heeft op het nemen van morele beslissingen (Foucart & Brouwer, 2021). Zo kiezen mensen er vaker voor meer mensen te redden door de enkeling op te offeren (de man van de brug te duwen), wanneer ze het dilemma te horen krijgen in een buitenlands accent. Dit fenomeen wordt ook wel het *Foreign Accent effect* (FA_e) genoemd en staat centraal in de huidige studie.

De oorsprong van het *Foreign Accent effect* is niet bekend, maar er zijn drie verschillende, maar gerelateerde, verklaringen gegeven: vermindering van emotie in het buitenlandse accent (e.g. Hatzidaki, Baus & Costa, 2015), meer cognitieve belasting omdat een buitenlands accent ervoor kan zorgen dat de verstaanbaarheid minder wordt (Dragojevic, Giles, Beck & Tatum, 2017; Foucart & Hartsuiker, 2021), en/of een grotere psychologische afstand (Dragojevic & Giles, 2017; Foucart & Hartsuiker, 2021; Trope & Liberman, 2010). In de huidige studie zal de derde verklaring, de psychologische afstand, onderzocht worden.

Onderzoek naar het moreel redeneren van mensen wordt vaak gedaan aan de hand van dilemma's zoals het hierboven beschreven en welbekende *Footbridge*-dilemma (Foot, 1978;

Thompson, 1985). Er is veel kritiek op het gebruik van dit soort dilemma's omdat ze niet realistisch zijn (Bauman, McGraw, Bartels & Warren, 2014; Hofmann, Wisneski, Brandt & Skitka, 2014). Daardoor kunnen ze door participanten slecht serieus genomen worden (Körner & Deutsch, 2022), wat invloed kan hebben op de uitkomst van onderzoeken naar het nemen van morele beslissingen. In het huidige onderzoek zullen beslissingen op realistische en onrealistische dilemma's met elkaar worden vergeleken.

Het huidig onderzoek zal in navolging van Foucart & Brouwer (2021) morele dilemma's auditief zowel zonder accent (moedertaal) als met een Frans accent voorleggen aan moedertaalsprekers van het Nederlands. De huidige studie onderzoekt de psychologische afstand als verklaring voor het *Foreign Accent effect* op twee manieren: (1) door de spreker te tonen die de dilemma's uitspreekt en (2) door verschillende type dilemma's voor te leggen. Het eerste doel van het huidig onderzoek is te kijken of het *Foreign Accent effect* ook bestaat als de spreker die de morele dilemma's uitspreekt, getoond wordt. Het tweede doel is om te onderzoeken of het *Foreign Accent effect* bestaat voor zowel onrealistische als realistische dilemma's.

Deontologie en utilitarisme

De meest dominante theorie over moreel redeneren is de *Dual-Process Theory* (Greene, Sommerville, Nystrom, Darley & Cohen, 2001; Kahneman, 2003). Onderzoekers hebben aangetoond dat er sprake lijkt te zijn van twee verschillende systemen waarlangs mensen morele beslissingen maken. Wanneer mensen geconfronteerd werden met een moreel dilemma zoals het *Footbridge*-dilemma, waarbij ze persoonlijk verantwoordelijk zouden zijn voor de dood van een man, werden de hersengebieden die worden geassocieerd met emotie actief. Hierdoor wordt systeem 1 ingeschakeld. Systeem 1 is snel, intuïtief en moeiteloos. Als systeem 1 ingeschakeld wordt, leidt dit vaak tot de zogeheten deontologische keuze: het voelt fout iemand te vermoorden, dus die actie wordt niet ondernomen. Systeem 1 staat tegenover systeem 2. Systeem 2 is langzamer, analytischer en verbetert soms ook de redentiefouten van systeem 1. Systeem 2 zal vaker leiden tot de zogeheten utilitaristische keuze.

Wanneer het gaat over morele beslissingen maken, worden regelmatig de termen deontologie en utilitarisme gebruikt. Deontologie en utilitarisme worden vaak tegenover elkaar geplaatst als twee verschillende manieren van moreel redeneren. Bijvoorbeeld in het eerder genoemde *Footbridge*-dilemma. In dit dilemma wordt de keuze voorgelegd: of één

iemand van een brug voor een trein gooien, waardoor je vijf mensen het leven redt, of niet ingrijpen en vijf mensen door de trein laten doodrijden. Wanneer de beslissing valt op het redden van de vijf mensen door één iemand op te offeren, stemt dit overeen met de utilitaristische beslissing. Utilitarisme houdt in dat een handeling moreel goed is wanneer deze bijdraagt aan het maximale geluk van zoveel mogelijk mensen (Mertens, 2012). Er wordt in het utilitarisme verder niet gekeken naar de aard van de handeling en of die inherent goed of slecht is, zolang de handeling maar voor zoveel mogelijk mensen positief uitvalt (e.g. Mill, 1861/1998). Wanneer de beslissing echter valt op het sparen van de man op de brug, stemt dit overeen met de deontologische keuze. De deontologie gaat uit van normen die onder alle omstandigheden gelden. Goed handelen is handelen in overeenstemming met de plicht de menselijke waardigheid altijd, universeel te waarborgen. Iemand doden gaat tegen de norm in en schendt iemands menselijke waardigheid (e.g. Kant 1785/1998).

Het voor-of nadeel van het zien van de spreker

Er worden in de literatuur doorgaans drie verschillende verklaringen gegeven waarom systeem 2 wordt ingeschakeld. Het kan komen door metacognitieve moeilijkheden tijdens het denken, waardoor door bepaalde factoren de cognitieve processen niet meer vloeiend verlopen (Alter, Oppenheimer, Epley & Eyre, 2007). Spraak met een accent kan zo'n factor zijn. Een buitenlands accent zou er ook voor kunnen zorgen dat je minder emotionele betrokkenheid voelt bij het dilemma (Hatzidaki et al., 2015; Greene et al., 2001), waardoor systeem 2 ingeschakeld wordt. De derde verklaring, waar dit onderzoek zich op richt, is dat de psychologische afstand groter wordt.

De psychologische afstand wordt groter naarmate een buitenlands accent sterker wordt. Dragojevic et al. (2017) beschreven twee cognitieve processen die hieraan voorafgaan. Eerst worden linguïstische aanwijzingen in het buitenlands accent door de participant aangegrepen om de spreker in een bepaalde sociale groep te plaatsen, in dit geval etniciteit. Daarna worden de stereotypes die geassocieerd worden met die etniciteit toegepast op de spreker. De onderzoekers hebben aangetoond dat linguïstische variatie de evaluatie van sprekers sterk beïnvloedt. Hoe sterker het accent van een spreker is, hoe sterker de stereotypes geassocieerd worden met de spreker. De spreker wordt hierdoor namelijk duidelijk in een groep geplaatst die verschilt van de groep waarin de luisteraar zich bevindt, oftewel in de *out-*

group. Dit effect wordt versterkt wanneer sprekers naarmate sprekers beter passen in het prototypische beeld van de groep waarin ze geplaatst worden.

Recent onderzoek heeft uitgewezen dat persoonskenmerken van de spreker, zoals gender en etniciteit, effect hebben op de waarneming van een accent en op de begrijpelijkheid van de spraak (Dragojevic, Fasoli, Cramer & Rakić, 2020). Hanulíková (2021) heeft onderzoek gedaan naar het effect dat het tonen van een plaatje van de spreker heeft op het waarnemen van de sterkte van een accent en op het kunnen herhalen van wat een spreker zegt. Dit werd gedaan door participanten aan drie condities bloot te stellen: Duits zonder accent, Duits met regionaal accent en Duits met een buitenlands accent. Als plaatjes van de spreker werden er Aziatische vrouwen en witte, Europese vrouwen getoond. Wanneer er eerst een plaatje van een Aziatische vrouw werd getoond en er daarna Duits met buitenlands accent volgde, werden de zinnen met grotere accuraatheid herhaald dan wanneer er een plaatje van een Europese vrouw aan vooraf ging. Wanneer eerst een plaatje van een Europese vrouw werd getoond, werden het Duits zonder accent en met regionaal accent juist accurater herhaald dan het Duits met buitenlands accent. Wanneer participanten dus een spreker waarnamen die qua etniciteit overeenkwam met het accent dat ze te horen kregen, was dat accent makkelijker te verwerken. De waargenomen accentsterkte ging omhoog wanneer er eerst een plaatje van een Aziatische vrouw getoond werd en omlaag wanneer er een plaatje van een Europese vrouw getoond werd, dus het tonen van een spreker met een buitenlands uiterlijk heeft een negatief effect op waargenomen accentsterkte.

Hanulíková (2021) concludeerde dat het tonen van een spreker met een buitenlands uiterlijk resulteerde in een negatievere beoordeling van spraak met een buitenlands accent. Participanten verstonden en verwerkten het moedertaalaccent slechter wanneer ze eerst een plaatje zagen van de spreker die zij in de *out-group* plaatsten. Het accent werd ook als sterker ervaren wanneer er eerst een plaatje van een buitenlandse spreker werd getoond. Er trad echter geen effect op wanneer ze een plaatje van een spreker met een buitenlands uiterlijk zagen en daarop volgend geaccentueerde spraak te horen kregen.

Foucart en Brouwer (2021) keken in hun onderzoek naar het *Foreign Accent effect* naar het Spaans en het Nederlands. Ze legden moedertaalsprekers van deze twee talen twee verschillende typen dilemma's voor in hun eigen moedertaalaccent en in verschillende buitenlandse accenten. Ze verwachtten dat het *Foreign Accent effect* in beide talen zou optreden bij het *Footbridge*-dilemma, maar niet bij het *Trolley*-dilemma. Het verschil tussen deze twee dilemma's was het verschil tussen persoonlijke en onpersoonlijke dilemma's. In het

Trolley-dilemma hoefde de participant “slechts” een hefboom over te halen, in *Footbridge* moest hij iemand van een brug afgooien. De verwachting dat het *Foreign Accent effect* zou optreden bij het *Footbridge*-dilemma, was ook gebaseerd op het effect van de grotere emotionaliteit van de persoonlijke dilemma’s. De vermindering van emotie wanneer het dilemma in een buitenlands accent zou worden beluisterd, zou zorgen voor meer utilitaristische beslissingen ten opzichte van het moedertaalaccent. De auteurs hebben in dit onderzoek als eerste het *Foreign Accent effect* aangetoond, in zowel het Spaans als het Nederlands. Echter werd het effect in het Nederlands slechts bij één buitenlands accent gevonden: het Franse accent. Bij het Brits en het Turks werd het *Foreign Accent effect* niet aangetoond.

Dat het *Foreign Accent effect* niet werd gevonden bij met name het Turks maar wel bij het Frans, was opmerkelijk. De onderzoekers hadden verwacht dat het effect bij het Turks waarschijnlijker zou optreden dan bij het Frans. Een buitenlands accent zorgt ervoor dat de spreker geïdentificeerd kan worden als behorend tot de *out-group*. Door deze zogenaamde sociale categorisatie van de spreker, wordt de psychologische afstand tot de spreker vergoot. Hoe groot de psychologische afstand tot de spreker wordt, hangt af van hoe de *out-group* zich verhoudt tot de *in-group*. Wanneer iemand behoort tot de *in-group*, bestaat er een voorkeur voor de *in-groep* ten koste van de *out-group* (Bestelmeyer, Belin & Ladd, 2014). Een onderzoek heeft ook aangetoond dat Nederlanders liever tijd zouden spenderen met Noord-Europeanen, waaronder Fransen vallen dan met mensen van Midden-Oosterse afkomst, zoals Turken (Jongenburger, 2002). Aangezien de Turkse cultuur verder van de Nederlandse afstaat dan de Franse, kon op basis van de sociale categorisatie die zou optreden bij het horen van een Turks accent, een grotere psychologische afstand verwacht worden, waardoor het *Foreign Accent effect* versterkt zou worden.

Beslissingen op realistische ten opzichte van onrealistische dilemma’s

Het type dilemma dat een participant voorgelegd krijgt, kan ook invloed hebben op de psychologische afstand die de participant voelt ten opzichte van de spreker. Dit heeft te maken met het feit dat mensen een stukje zelfbewustzijn verliezen wanneer ze opgaan in een narratief. Hierdoor voelen mensen zich op een bepaalde manier verbonden met de spreker, omdat ze zichzelf in de schoenen van de spreker plaatsen (Busselle & Bilandzic, 2008). Körner en Deutsch (2022) lieten zien dat in vergelijking met dilemma’s van het *Footbridge*-

type, morele dilemma's die een historische grondslag hebben als realistischer werden gezien. Realistische dilemma's verschillen van *Footbridge*-achtige, onrealistische dilemma's op drie punten: (1) ze geven een gedetailleerde omschrijving van de situatie, (2) ze zorgen ervoor dat het nemen van actie niet altijd correspondeert met de utilitaristische keuze en (3) ze maken ook gebruik van situaties waarbij het niet om redden versus vermoorden gaat.

Uit Körner en Deutsch (2022) blijkt dat realistischere dilemma's een hogere betrokkenheid uitlokten bij participanten. Ook zijn realistischere dilemma's beter te vergelijken met de "echte" wereld. Dat maakt dat deze dilemma's geschikter materiaal in het onderzoek naar morele besluitvorming vormen, omdat ze beter te generaliseren zijn.

Kritiek op onrealistische morele dilemma's is dat de beslissingen van de participanten niet kunnen worden overgedragen naar morele beslissingen die in het echt gemaakt moeten worden, omdat de situaties in deze onrealistische dilemma's zich niet voordoen. (Davis, 2012). Zodoende is onduidelijk wat we precies kunnen leren van het morele besluitvormingsproces bij gebruik van dit type dilemma (Sauer, 2018). Zeker gezien dit type dilemma door participanten mogelijk als amusement kan worden gezien (Bauman et al., 2014).

Körner, Joffe en Deutsch (2019) hebben een verband gevonden tussen het aantal deontologische beslissingen en als hoe realistisch een dilemma beschouwd werd: hoe lager de waarschijnlijkheid dat een dilemma echt voorkomt, hoe meer deontologische beslissingen er werden gemaakt. Andersom gold dat hoe hoger een dilemma scoorde op de variabelen die realisme weergeven, hoe meer utilitaristische beslissingen er bij dat dilemma werden gemaakt. Körner en Deutsch (2022) stelden zodoende dat onderzoek naar het morele besluitvormingsproces beter gedaan kan worden aan de hand van realistischere dilemma's, zodat de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden. Ook wordt door realistische dilemma's de psychologische afstand verkleind, wat het gebruik van realistische dilemma's interessant maakt in het huidige onderzoek.

Huidig onderzoek

Het huidige onderzoek heeft twee doelen. Het eerste doel is onderzoeken wat het effect is van het tonen van een plaatje van de spreker die de morele dilemma's voorlegt op het *Foreign Accent effect* (Foucart & Brouwer, 2021). Hiermee wordt onderzocht of de psychologische

afstand van de participant tot de spreker effect heeft op het nemen van morele beslissingen. Om dit te onderzoeken zullen de sprekers voor de helft van de participanten gevisualiseerd worden door een plaatje te tonen. De andere helft van de participanten krijgt geen plaatje van de sprekers te zien. De plaatjes van de sprekers zullen overeenkomen met het stereotype dat bestaat over het uiterlijk van Franse en Nederlandse vrouwen. Ook zal er gekeken worden naar de sociale categorisatie van Nederlanders en Fransen, zodat er kan worden vastgesteld of stereotype (positief of negatief) een rol speelt bij het nemen van morele beslissingen in een Frans accent ten opzichte van een moedertaalaccent.

De verwachting is dat de sociale categorisatievragen zullen aantonen dat er een negatief stereotype bestaat over Fransen ten opzichte van Nederlanders. Dit zou de Fransen in de *out-group* plaatsen ten opzichte van de Nederlanders, de *in-group*. Ook wordt verwacht dat het plaatje van de spreker door de participanten geïdentificeerd wordt als behorend tot de andere sociale groep, oftewel de *out-group*. Door deze factoren zal de psychologische afstand tot de spreker groter worden (Dragojevic et al., 2017), en zal het aantal utilitaristische keuzes toenemen als de participanten de spreker met accent zien (e.g. Alter et al., 2007; Trope & Liberman, 2010).

Het tweede doel van het huidige onderzoek is te kijken of het type dilemma (realistisch of onrealistisch) invloed heeft op het *Foreign Accent effect*. Om dit te onderzoeken worden de participanten blootgesteld aan zowel onrealistische dilemma's als realistische dilemma's. Hierbij wordt verwacht dat er een generalisatie-effect optreedt: het *Foreign Accent effect* zal zowel bij de onrealistische als de realistische dilemma's optreden, maar het effect zal groter zijn voor de realistische dilemma's dan de onrealistische dilemma's (Körner & Deutsch, 2022). De waargenomen werkelijkheid van de realistische dilemma's ligt hoger dan die van de onrealistische, waardoor participanten meer utilitaristische keuzes maken.

Methode

Participanten

In totaal hebben 43 participanten op vrijwillige basis meegedaan aan het experiment. Van de 43 proefpersonen waren er 17 man, 24 vrouw en gaven 2 participanten aan dat liever niet te zeggen. De leeftijden lagen tussen de 18 en de 60 jaar oud ($M=29,70$ $SD=13,69$). Van de 43 participanten was 60,47% (26 participanten) hoogopgeleid, met een hoogst afgeronde opleiding op hbo- of wo-niveau. De overige participanten (39,53%) hadden als hoogst afgeronde niveau mbo (18,60%), vwo (13,95%), vmbo (4,65%) of havo (2,33%). Geen van de participanten had problemen met gehoor of zicht. Alle participanten aan dit onderzoek hadden het Nederlands als moedertaal. Wanneer participanten een andere taal dan het Nederlands als moedertaal hadden, werden hun resultaten niet meegenomen in het onderzoek. Participanten werden willekeurig over de vier verschillende condities verdeeld die bij Design worden uitgelegd.

Deze studie is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (EAC bestandsnummer 2018-9380).

Materiaal

Pretest

Voorafgaand aan het experiment is een pretest afgenomen met als doel de twee verschillende sprekers, de moedertaalspreker en de spreker met een Frans accent, te categoriseren. Meer specifiek werden de volgende aspecten gemeten: (1) verstaanbaarheid van beide sprekers, (2), accentsterkte van beide sprekers, (3) of het buitenlandse accent als Frans herkend werd en (4) of er stereotypering plaatsvond van Fransen ten opzichte van Nederlanders.

Participanten. Aan de pretest hebben 12 participanten meegedaan, van wie 5 man en 7 vrouw. De leeftijden van de participanten lagen tussen de 62 en de 19 jaar oud ($M=51,67$, $SD=11,10$). Van de participanten was 75% hoogopgeleid, met 9 participanten die een hbo- of universitaire opleiding afgerond hadden. De overige participanten (25%) hadden als hoogst afgeronde opleiding mbo, havo en de basisschool. Alle participanten waren moedertaalsprekers van het Nederlands en geen van de participanten had problemen met zicht of gehoor.

Materiaal en procedure. Voor de pretest is gebruik gemaakt van acht Nederlandse zinnen die door een met Frans-Nederlandse spreker (*vrouw, 44, wo-afgestudeerd*) zijn ingesproken en door een moedertaalspreker van het Nederlands (*vrouw, 23, wo-afgestudeerd*) zijn ingesproken. Deze twee sprekers zijn dezelfde sprekers die ook de twaalf dilemma's in het experiment hebben ingesproken.

Participanten die meededen aan de pretest kregen eerst plaatjes van twee vrouwen te zien die werden voorgesteld als Lieke en Geneviève. Voor Lieke werd plaatje WF-003 uit de Chicago Face Database (2015) gebruikt en voor Geneviève plaatje WF-028 (zie figuur 1). Voor het experiment zijn dezelfde plaatjes gebruikt.

Figuur 1

Plaatjes van de sprekers die gebruikt zijn in de pretest en het experiment: Lieke (links, moedertaalaccent) en Geneviève, (rechts, Frans accent).

Participanten luisterden daarna naar acht fragmenten, vier zinnen van de ene spreker en vier van de andere. Bij het afspelen van de fragmenten werd ook het plaatje van de spreker getoond. Na afloop werd voor elk fragment bevraagd op een schaal van 1 tot 7 hoe sterk en hoe verstaanbaar participanten het accent van de spreker vonden. Er bleek een significant verschil te zitten in de waargenomen accentsterkte, maar niet in de verstaanbaarheid tussen de twee sprekers (zie resultaten).

Na de acht fragmenten, kregen participanten wederom de plaatjes van de sprekers te zien en moesten ze aangeven uit welk land ze dachten dat de spreker afkomstig was. Uit de pretest is gebleken dat het accent waarmee de Franse spreker spreekt door 83,33% van de

participanten als buitenlands herkend werd. 41,67% herkende het accent van de spreker ook als Frans. Geen van de participanten gaven aan het accent van de moedertaalspreker te herkennen als iets anders dan Nederlands. Participanten werden hierna bevraagd op een schaal van 1 tot 7 hoe bekend ze waren met een Frans accent en hoe vaak ze een Frans accent in hun omgeving hoorden.

Vervolgens volgden er een aantal sociale categorisatievragen, waaruit bleek dat er geen (negatief) stereotype bestond ten opzichte van Fransen, aangezien er geen significant verschil zat tussen de scores die participanten Nederlanders ten opzichte van Fransen gaven.

Resultaten. Uit vijf gepaarde t-toetsen die zijn gedraaid in SPSS (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 28.0.) is gebleken dat er ten eerste geen significant verschil zat tussen de verstaanbaarheid van beide sprekers ($t(11)=0,94$, $p>,001$, BCa 95% CI=[-0,31; 0,92], $d=1,11$). Deelnemers gaven de verstaanbaarheid in de moedertaal gemiddeld een 6,10 ($SD=0,84$) en de verstaanbaarheid in het Franse accent een 5,81 ($SD=0,68$).

Ten tweede zat er tussen de accentsterkte van beide sprekers wel een significant verschil ($t(11)= -4,94$, $p<,001$, BCa 95% CI=[-2,85; -1,27], $d=1,51$). Het Franse accent ($M=4,16$; $SD=1,63$) werd als sterker waargenomen dan het moedertaalaccent ($M=2,08$; $SD=0,97$).

Ten derde bleek er geen (negatieve) stereotypering uit de sociale categorisatievragen. Op affect ($t(11)=1,30$, $p=0,22$, BCa 95% CI=[-0,06; 0,46], $d=0,50$), noch status ($t(11)=1,20$, $p=0,25$, BCa 95% CI=[-0,08; 0,94], $d=1,02$), noch solidariteit ($t(11)=1,90$, $p=0,08$, BCa 95% CI=[0,08; 1,44], $d=1,21$) is er een significant verschil gevonden tussen Fransen en Nederlanders.

Tabel 1

Gevonden gemiddelden en standaarddeviaties voor affect, status en solidariteit Nederlanders en Fransen uit de pretest.

	Nederlanders		Fransen	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Affect	3,65	0,57	3,46	0,61
Status	4,29	0,86	3,94	0,53
Solidariteit	4,25	1,15	3,58	0,69

Experiment

In het experiment werden de participanten blootgesteld aan zes realistische en zes onrealistische morele dilemma's. Voor de onrealistische dilemma's is er een selectie gemaakt uit dilemma's die gebruikt zijn in voorgaand onderzoek (bijv. Moore, Clark en Kane, 2008; Greene et al., 2001; Geipel, Hadjichristidis & Surian, 2015b; Brouwer, 2019 en Thompson, 1983). Zie Bijlage A.

De zes realistische dilemma's zijn een selectie uit Körner en Deutsch (2022). De dilemma's die in het onderzoek gebruikt werden, omschrijven situaties die een historische weerslag kennen. Zodoende worden deze beschouwd realistischer (Körner & Deutsch, 2022). Voor het maken van deze selectie is er gelet op een aantal kenmerken die uit Körner en Deutsch (2022) naar voren zijn gekomen, namelijk dat de dilemma's:

- Hoog scoorden op plausibiliteit: van belang omdat ze in het experiment tegenover de onrealistische dilemma's werden gezet.
- Geen dilemma's waren waarop een overgroot percentage utilitaristische keuzes gemaakt werd in alle condities: van belang omdat we geen effect zouden vinden, wanneer participanten door de aard van het dilemma al een utilitaristische keuze zouden maken.
- Dilemma's waren waarbij actie ondernemen betekent dat je actief doodt: van belang omdat we dit gelijk wilden houden met de onrealistische dilemma's en zodat het antwoord "ja" zou corresponderen met de utilitaristische keuze.

De Engelse varianten van de zes dilemma's uit Körner en Deutsch (2022) zijn vertaald naar het Nederlands (zie bijlage B voor beide versies).

De in totaal twaalf dilemma's zijn ingesproken door de bovengenoemde vrouwelijke sprekers. De dilemma's zijn opgenomen met Audobe Audition[®] (32 bit, 44100 Hertz) in een geluidsdichte omgeving. Vervolgens zijn de dilemma's in stereo gezet doormiddel van FL Studio[®]. Met behulp van PRAAT (Boersma, 2001) zijn de geluidsfragmenten aangepast, zodat elk fragment zonder stilte voorafgaand aan het dilemma begint, er precies één seconde zit tussen het dilemma en de vraag en het fragment na de vraag meteen afgelopen is. Ook is met PRAAT (Boersma, 2001) het geluidsniveau van alle dilemma's op 65 dB gezet.

Van de 43 participanten werden 20 ook blootgesteld aan twee verschillende plaatjes van de spreker (zie figuur 1). Doormiddel van een pilot die bestond uit verschillende plaatjes zijn

deze twee geselecteerd, omdat ze het best voldeden aan het stereotype van de respectievelijke accenten. De spreker voor het moedertaalaccent is geselecteerd op het hebben van blond haar en lichte ogen. De spreker voor het Frans accent is geselecteerd op het hebben van donkere ogen en donker haar.

Procedure en design

Het experiment is online afgenomen, met behulp van Qualtrics (Qualtrics, Provo, UT, 2019). De onderzoeker was niet aanwezig wanneer participanten aan het experiment deelnamen. Er werd participanten voordat zij begonnen aan het experiment gevraagd of ze gebruik maakten van oortjes of koptelefoon en of ze achter een laptop zaten. Wanneer aan één van deze condities niet voldaan werd, konden participanten niet deelnemen aan het experiment.

Participanten werden willekeurig verdeeld over één van vier lijsten. In elk van de vier lijsten werden de dilemma's gerandomiseerd, dus de volgorde waarin participanten naar de dilemma's luisterden, was in elk geval anders. Het effect van accent werd *within-subjects* getest en was gecounterbalanced. Participanten kregen dus nooit twee keer hetzelfde dilemma voorgelegd met een verschillend accent, maar wel werden allebei de accenten door elkaar heen aan participanten voorgelegd. In alle vier de lijsten werden alle twaalf de dilemma's aan participanten voorgelegd. Het type dilemma dat participanten kregen was zodoende *within-subjects*. Het zien van de spreker werd *between-subjects* getest. Wanneer participanten namelijk het plaatje van de spreker hadden gezien, zouden ze dat plaatje toch gaan associëren met de stem die ze hoorden, of het plaatje op dat moment nog te zien was of niet. Het experiment had zodoende een 2 *within* (accent: Frans, moedertaal) bij 2 *within* (dilemma: realistisch, onrealistisch) bij 2 *between* (plaatje spreker: wel, niet) mixed factorial design.

Tijdens het experiment is het percentage utilitaristische beslissingen van de participanten op 12 verschillende morele dilemma's gemeten. De dilemma's waren realistisch of onrealistisch en waren of in het moedertaalaccent of in het Franse accent ingesproken. Ook kreeg de helft van de participanten een plaatje van de spreker te zien tijdens het beluisteren van de dilemma's en de andere helft niet. Zodoende zijn lijst 1 en 2 hetzelfde als respectievelijk lijst 3 en 4, met als enig verschil dat in lijst 3 en 4 de spreker te zien is. Zie bijlage C voor de opbouw van de lijsten. Op lijst 1 zijn in totaal 9 participanten getest, 15 op lijst 2, op lijst 3 in totaal 12 en op lijst 4 zijn 8 participanten getest.

Na een vragenlijst naar informatie over de participanten zelf, volgde een instructiepagina waarop participanten werd uitgelegd dat ze zouden worden voorgesteld aan twee vrouwen: Lieke en Geneviève. In de introductie gaven beide vrouwen aan waar ze vandaan kwamen, wat hun beroep was en wat ze graag deden in hun vrije tijd. Participanten kregen hier ook vragen over, zodat ze het verhaaltje goed zouden lezen. Voor participanten in lijst 1 en 2 was hierbij geen plaatje van de spreker te zien, voor participanten in lijst 3 en 4 wel. Daarna werd uitgelegd dat ze zouden gaan luisteren naar een moreel dilemma, waarover ze vervolgens een beslissing zouden moeten gaan nemen.

Elk dilemma kon slechts één keer beluisterd worden. Hiervoor waren participanten voorafgaand gewaarschuwd. Na afloop van elk dilemma werd aan de participant auditief de vraag gesteld of zij zouden kiezen voor “ja” of “nee”, waarbij “ja” voor alle dilemma’s correspondeerde met de utilitaristische optie. Er zat geen tijdslimiet aan het invullen van het antwoord.

Nadat participanten over alle twaalf de dilemma’s een beslissing hadden genomen, volgden nog de sociale categorisatievragen over de status, het affect en de solidariteit van Nederlanders en Fransen. In totaal waren er twee keer 18 vragen, over Fransen en over Nederlanders. Dit is opgedeeld in twee keer negen vragen, zodat participanten niet twee keer 18 vragen hoefden te beantwoorden. Participanten werden willekeurig over de twee lijsten verdeeld.

Nadat de participant het onderzoek in Qualtrics had afgesloten, werd de data door de onderzoekers geëxporteerd.

Resultaten

Sociale categorisatie

Bij het experiment zijn opnieuw de sociale categorisatievragen met betrekking tot affect, status en solidariteit gemeten. De gemiddelden en standaarddeviaties zijn weergegeven in tabel 2. Ook hier bleek uit de gepaarde t-toetsen geen significant verschil in affect ($t(42)=1,36, p>,001, \text{BCa } 95\% \text{ CI}=[-0,10; 0,50], d=0,98$), status ($t(42)=1,94, p>,001, \text{BCa } 95\% \text{ CI}=[0,01; 0,42], d=0,70$) of solidariteit ($t(42)=1,09, p>,001, \text{BCa } 95\% \text{ CI}=[-0,12; 0,50], d=1,08$).

Tabel 2

Gevonden gemiddelden en standaarddeviaties voor affect, status en solidariteit Nederlanders en Fransen uit het experiment.

	Nederlanders		Fransen	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Affect	4,08	0,59	3,88	0,90
Status	4,87	0,76	4,66	0,70
Solidariteit	4,24	0,67	4,06	0,74

Morele beslissingen

Tabel 3 laat zien hoeveel procent utilitaristische beslissingen gemiddeld door de participanten genomen is in elke conditie.

Tabel 3

Percentage genomen utilitaristische beslissingen

	Realistische dilemma's				Onrealistische dilemma's			
	Nederlands		Frans		Nederlands		Frans	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Met plaatje	66,70	34,27	55,05	33,04	41,65	32,33	50,05	33,45
Zonder plaatje	59,48	33,36	59,39	36,27	46,39	32,42	48,35	33,04

Het percentage utilitaristische beslissingen is geanalyseerd met een 2 (Accent: Nederlands vs. Frans) bij 2 (Type dilemma: Realistisch vs. Onrealistisch) bij 2 (Plaatje: aanwezig vs. afwezig) mixed ANOVA in SPSS (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 28.0.). De assumptie van homogeniteit is niet geschonden ($p > ,05$).

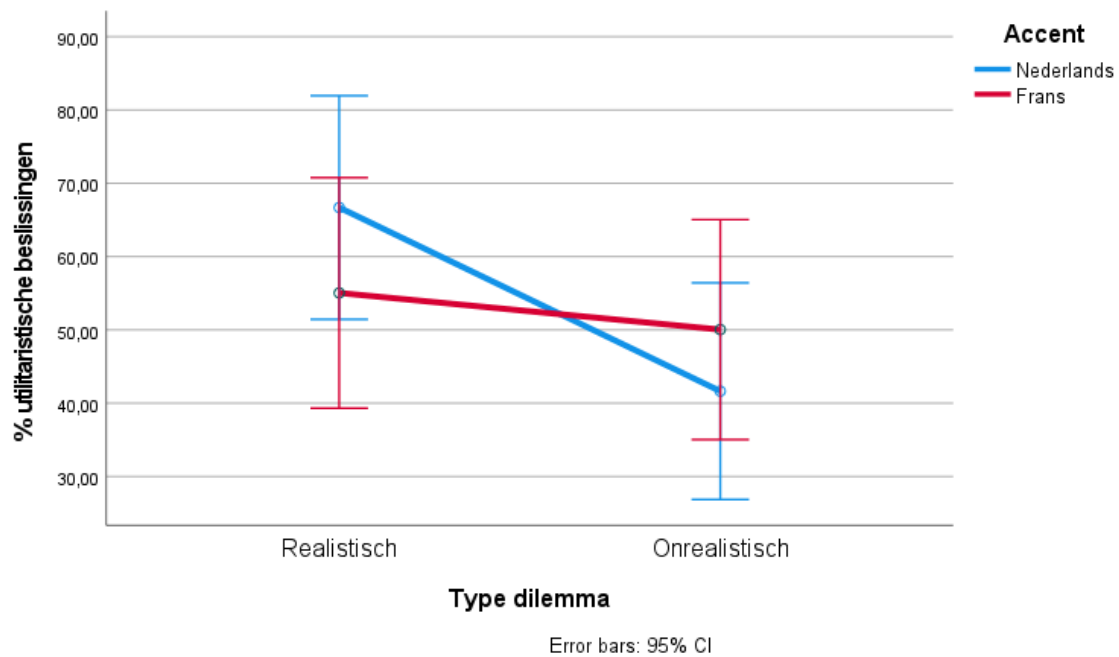
Er is geen significant hoofdeffect van accent gevonden: ($F(1, 41)=0,003, p=0,95, partial \eta^2=0,001$). Ook is er geen significant hoofdeffect gevonden van het zien van de spreker $F(1,41)=0,001, p=0,10, partial \eta^2=0,001$. Er is wel een significant hoofdeffect gevonden van type dilemma: ($F(1, 41)=12,44, p=0,001, partial \eta^2=0,23$). Op realistische dilemma's werd gemiddeld 60,16% ($SE=3,53$) utilitaristische beslissingen gemaakt en op onrealistische dilemma's gemiddeld 46,61% ($SE=4,15$).

Er is geen significant interactie-effect gevonden tussen accent en het zien van de spreker: $F(1, 41)=0,05, p=0,83, partial \eta^2=0,001$. Er is geen significant interactie-effect gevonden tussen type dilemma en het zien van de spreker: $F(1,42)=0,15, p=0,70, partial \eta^2=0,004$. Er is geen significant interactie-effect tussen type dilemma en accent: $F(1, 42)=2,57, p=0,12, partial \eta^2=0,06$. Er is ook geen significante drieweg interactie tussen type dilemma, accent en het zien van de spreker gevonden: $F(1, 42)=1,71, p=0,20, partial \eta^2=0,04$.

In figuur 3 is te zien hoeveel % utilitaristische beslissingen genomen werden wanneer participanten wel een plaatje van de spreker te zien kregen, in figuur 4 kregen participanten geen plaatje van de spreker te zien.

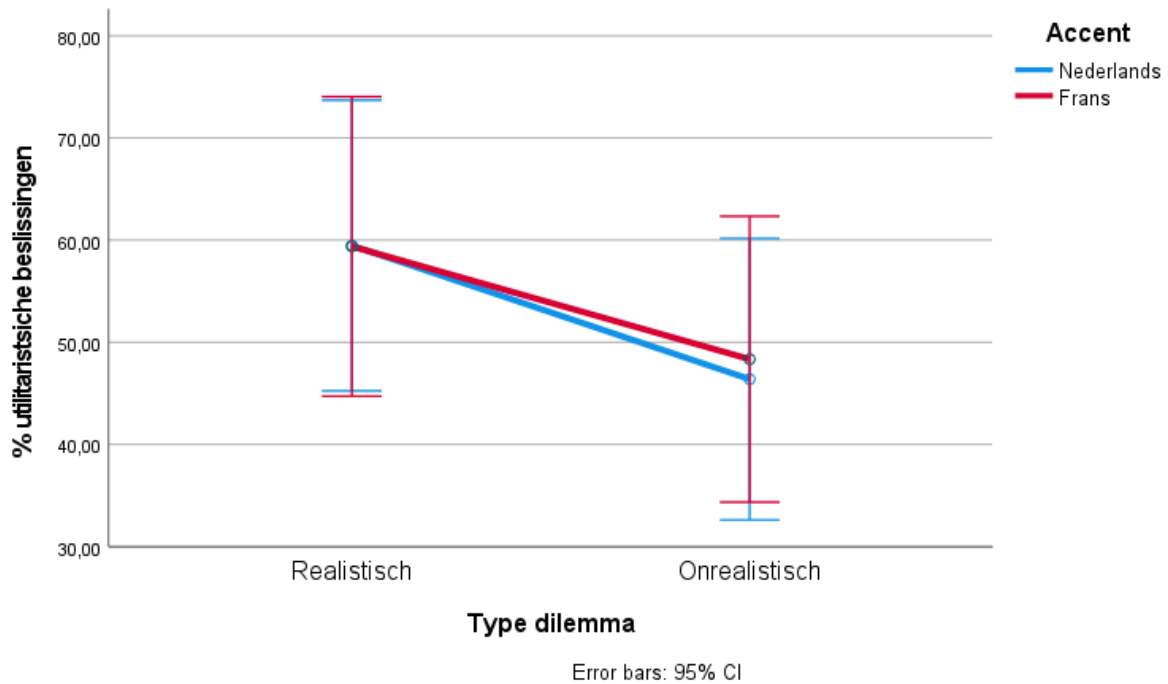
Figuur 3

Percentage genomen utilitaristische beslissingen per accent en per type dilemma met plaatje van de spreker

Figuur 4

Percentage genomen utilitaristische beslissingen per accent en per type dilemma zonder plaatje van de spreker

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om aan te tonen of het *Foreign Accent effect* (Foucart & Brouwer, 2021) bestaat als (1) er een plaatje van de spreker getoond wordt en (2) er zowel realistische als onrealistische dilemma's aan participanten worden voorgelegd.

De eerste verwachting voor dit onderzoek was dat er, in navolging van Foucart en Brouwer (2021), een *Foreign Accent effect* gevonden zou worden. Meer specifiek werd er verwacht dat participanten meer utilitaristische beslissingen zouden maken wanneer ze een dilemma in een Frans accent hoorden dan wanneer ze een dilemma in het moedertaalaccent hoorden. Deze verwachting was gebaseerd op de vermindering in emotie en de vergroting van zowel de cognitieve lading als de psychologische afstand tot de spreker die teweeg wordt gebracht door een buitenlands accent. De resultaten lieten echter zien dat er geen effect van een buitenlands accent was op het percentage utilitaristische beslissingen dat genomen werd. Dit kan een aantal verklaringen hebben, die hieronder uiteen worden gezet.

Allereerst zouden er een aantal methodologische oorzaken kunnen zijn. De steekproef voor dit onderzoek was klein: slechts 43 participanten. Het zou dus kunnen zijn dat het effect er wel was, maar de huidige studie te weinig power had om het aan te tonen.

Ook zijn er een paar verschillen tussen de procedure in Foucart en Brouwer (2021) en de huidige studie. Ten eerste werden participanten in het huidig onderzoek blootgesteld aan zes dilemma's in het Franse accent en zes dilemma's in het Nederlandse accent. In Foucart en Brouwer (2021) hoefden participanten "slechts" twee dilemma's te beluisteren, namelijk het persoonlijke *Footbridge*-type en het onpersoonlijke *Trolley*-type. Ten tweede kregen participanten in Foucart en Brouwer (2021) de beide dilemma's in hetzelfde accent, waar de accenten in de huidige studie alterneerden tussen Frans en het moedertaalaccent. Ten derde duurde het experiment van Foucart en Brouwer (2021) korter (ongeveer vijf minuten) dan de huidige studie (ongeveer 20 minuten). Deze verschillen zouden van belang kunnen zijn, omdat het mogelijk is dat participanten die meededen aan het huidig experiment gewend raakten aan het Franse accent. Doordat ze langer de kans hadden aan het accent te wennen dan de participanten in Foucart en Brouwer (2021) zou de cognitieve lading van het buitenlandse accent kunnen afnemen. Onderzoek wijst uit dat verstaanbaarheid van een buitenlands accent snel kan verbeteren met slechts een korte *priming*. Afhankelijk van de bekendheid van de luisteraar met het buitenlands accent en met de verstaanbaarheid van de spreker kan het effect van *priming* variëren (Witteman, Weber & McQueen, 2013). Uit de pretest blijkt dat de

spreker van het Frans accent qua verstaanbaarheid niet te verschillen van de spreker van het Nederlands. Deelnemers gaven de verstaanbaarheid in de moedertaal gemiddeld een 6,10 ($SD=0,84$) en de verstaanbaarheid in het Franse accent een 5,81 ($SD=0,68$) op een schaal van 1 tot 7. De verstaanbaarheid van de Franse spreker was dus zeker voldoende om voor *priming* te zorgen. Participanten konden in het huidige onderzoek mogelijk in de eerste dilemma's met het Franse accent als het ware *geprimed* zijn voor de latere dilemma's in het Franse accent, waardoor de verstaanbaarheid van het Franse accent verbeterd werd en het buitenlandse accent zodoende minder cognitieve lading kreeg. Het is aannemelijk dat dit het *Foreign Accent effect* zou kunnen verminderen.

Een tweede rede waarom het verschil in procedure tussen de huidige studie en Foucart en Brouwer (2021) invloed kan hebben gehad op het niet vinden van het *Foreign Accent effect*, was de betrokkenheid van de participanten. Körner en Deutsch (2022) hebben aangetoond dat verhoogde betrokkenheid van participanten namelijk leidt tot een toename in utilitaristische keuzes. Mogelijk duurde het huidige experiment, waarbij goed geluisterd moest worden naar twaalf verschillende dilemma's, te lang, waardoor betrokkenheid van participanten lager werd. Dit zou kunnen leiden tot minder utilitaristische beslissingen in het algemeen ten opzichte van het kortere experiment van Foucart en Brouwer (2021), waardoor het *Foreign Accent effect* ook niet vastgesteld kon worden.

De tweede verwachting van het huidige onderzoek was dat er meer utilitaristische keuzes zouden worden gemaakt in de conditie waarin participanten een plaatje van de sprekers getoond werd. De resultaten lieten zien dat deze verwachting niet is uitgekomen. Hiervoor liggen drie verklaringen voor de hand. Ten eerste toont het onderzoek van Hanulíková (2021) aan dat het tonen van een plaatje van een buitenlandse spreker een negatief effect heeft op het begrijpen en het verwerken wanneer het moedertaalaccent hier op volgt, maar het heeft juist een positief effect wanneer er daarna een buitenlands accent volgt. In het huidige onderzoek krijgen participanten eerst het plaatje van de buitenlandse spreker te zien, met daarbij een introductie van die spreker. De spreker wordt met plaatje aan de participant voorgesteld als een Franse vrouw. Als participanten daarop een Frans accent te horen krijgen, zullen ze het accent beter verstaan en beter kunnen verwerken. Hierdoor wordt de cognitieve belasting minder, waardoor het *Foreign Accent effect* zou kunnen afnemen.

De tweede verklaring kan zijn dat het plaatje dat gebruikt is voor de Franse spreker participanten niet aanzette haar te associëren met een andere sociale groep (de *out-group*). Een stereotype Franse vrouw heeft eerder donker haar en donkere ogen dan een stereotype

Nederlandse vrouw, maar er zijn veel Nederlandse vrouwen die donker haar en donkere ogen hebben. Het is daarom moeilijk op basis van uiterlijk onderscheid te maken tussen de Franse spreker en de Nederlandse spreker en zodoende te bepalen wie er tot de *in-group* en wie er tot de *out-group* behoort. De Franse spreker wordt mogelijk op basis van haar uiterlijk juist niet in de *out-group* geplaatst, waardoor er minder psychologische afstand ontstaat tot de spreker. Hierdoor zou het *Foreign Accent effect* af kunnen nemen. Voor volgend onderzoek is het aan te raden een pilot-onderzoek of pretest uit te voeren, om te onderzoeken welke sprekers puur op uiterlijk als Frans geïdentificeerd worden en welke als Nederlands. In het huidige onderzoek lag de nadruk bij de pretest op de accenten en zijn de plaatjes van de sprekers niet op zichzelf onderzocht.

Tot slot zou leeftijd een rol kunnen spelen. In het onderzoek van Hanulíková (2021) is aangetoond dat de leeftijd van de invloed heeft op hoeveel effect het tonen van de spreker heeft op de verstaanbaarheid en de verwerking van buitenlandse accenten. Hanulíková (2021) testte drie verschillende leeftijdscategorieën: tieners (gemiddelde leeftijd=14,1, $SD=0,8$), jongvolwassenen (gemiddelde leeftijd=36, $SD=4,5$) en ouderen (gemiddelde leeftijd=77,6, $SD=5,6$). De participanten in het huidige onderzoek komen het meest overeen met de participanten in de jongvolwassenen-categorie, die een range kende van 30 tot 35 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 29,70 ($SD=13,69$) en een range van 18 tot 60 jaar. Hanulíková (2021, p. 14) geeft aan dat er in deze categorie “weak or no effects of ethnicity in either task” gevonden worden. Dit zou ook bij kunnen dragen aan het ontbreken van een *Foreign Accent effect*.

De derde verwachting van het huidige onderzoek was dat er meer utilitaristische beslissingen genomen zouden worden wanneer de morele dilemma's realistischer waren. De resultaten van het huidige onderzoek lagen in lijn met vorig onderzoek. Körner en Deutsch (2022) hebben aangetoond dat een hogere waargenomen werkelijkheid leidt tot meer bereidheid van participanten om utilitaristische beslissingen te maken. De waargenomen werkelijkheid van de realistische dilemma's hoger ligt dan bij de onrealistische dilemma's.

Er zijn een aantal beperkingen aan dit onderzoek te noemen. Zo bleek het verkrijgen van participanten een grotere uitdaging dan verwacht, waardoor het oorspronkelijke doel van 40 participanten per lijst, afgezwakt werd naar 10 participanten per lijst. Hierdoor zijn de resultaten uit dit onderzoek moeilijk te generaliseren en moet er voorzichtig worden omgegaan met uitspraken doen over de realiteit op basis van dit onderzoek. Ook het grote verschil in leeftijd tussen de participanten speelt hierbij een rol. De in totaal 43 participanten

bestrijken een leeftijdsrange van 18 tot 60 jaar. Leeftijd speelt ongetwijfeld een rol in verschillende aspecten die in dit onderzoek onderzocht werden, zoals bijvoorbeeld de invloed van het tonen van de spreker op het verstaan van een buitenlands accent (Hanulíková, 2021).

Ook werd in deze studie gebruik gemaakt van de spraak van “echte” sprekers in plaats van text-to-speech technologie. Hierdoor kan er vanwege individuele karakteristieken en kenmerken verschil zitten in hoe de participanten de sprekers waarnemen, los van accent en uiterlijk. Zo zou bijvoorbeeld gesteld kunnen worden dat de Franse spreker veel geanimeerder sprak dan de Nederlandse. Mogelijk heeft dit de participanten beïnvloed. Een verdere vervolgstudie naar het effect van de sprekers’ karakteristieken op het morele besluitvormingsproces zou nodig zijn om hier meer over te kunnen zeggen.

Een verdere beperking van de huidige studie was dat het experiment online uitgevoerd werd, zonder dat de onderzoekers aanwezig waren. Hierdoor was er minder controle over de participanten. Er was namelijk geen enkele manier om te controleren of participanten zich daadwerkelijk in een stille ruimte bevonden wanneer zij aan het experiment deelnamen, noch om te controleren of ze dat achter een computer deden, met gebruik van een koptelefoon of oortjes. Ook konden de onderzoekers niet controleren of participanten daadwerkelijk deden wat van ze verwacht werd. Het is mogelijk dat participanten willekeurig gedrag vertoonden door gewoon maar een optie te kiezen.

Conclusie

In dit onderzoek is gekeken of een buitenlands accent (Frans) effect heeft op het nemen van beslissingen over morele dilemma's. Hierbij is gekeken naar of het verschil maakt of (1) participanten een plaatje van de spreker te zien krijgen of niet en (2) het uitmaakt of het morele dilemma realistisch of onrealistisch is.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan geconcludeerd worden dat het nemen van morele beslissingen niet beïnvloed wordt door het accent waarin een moreel dilemma wordt voorgelegd, noch door of daarbij een plaatje van de spreker wordt getoond. Wel maakt het uit of het dilemma dat wordt voorgelegd realistisch is of niet.

Er kan worden gesteld dat er veel factoren invloed uitoefenen op het morele besluitvormingsproces. Het accent waarin je een moreel dilemma hoort is slechts één van die factoren. De drie verklaringen die vaak in de literatuur worden aangehaald (vermindering van emotie, vergoten van cognitieve lading, vergroten van psychologische afstand) hebben ook allemaal verschillende facetten die allemaal nader onderzocht kunnen worden. Verder onderzoek zal hopelijk mogen uitwijzen waardoor het *Foreign Accent effect* optreedt.

Literatuur

- Alter, A. L. , Oppenheimer, D. M. , Epley, N. & Eyre, R. N. (2007). Overcoming Intuition. *Journal of Experimental Psychology: General*, 136 (4), 569-576. doi: 10.1037/0096-3445.136.4.569.
- Bestelmeyer, P. E. G., Belin, P., Ladd, D. R. (2015). A Neural Marker for Social Bias Toward In-group Accents. *Cerebral Cortex*. 25(10), 3953–3961. <https://doi.org/10.1093/cercor/bhu282>
- Boersma, P. (2001). PRAAT, a system for doing phonetics by computer. *Glott International*, 5, 341.
- Brouwer, S. (2019). The auditory foreign-language effect of moral decision making in highly proficient bilinguals. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. DOI: 10.1008/01434632.2019.1585863.
- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2008). Fictionality and perceived realism in experiencing stories: a model of narrative comprehension and engagement. *Communication Theory*, 18(2), 255–280. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2008.00322>.
- Costa A., Foucart, A., Hayakawa, S., Aparici, M., Apesteguia, J., Heafner, J., Keysar, B. (2014). Your Morals Depend on Language. *PLoS ONE* 9(4).
- Dewaele, J.M. (2004) The Emotional Force of Swearwords and Taboo Words in the Speech of Multilinguals. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 25(2-3), p. 204-222. DOI: 10.1080/01434630408666529.
- Dragojevic, M., Fasoli, F., Cramer, J. & Rakić, T. (2020) [Toward a Century of Language Attitudes Research: Looking Back and Moving Forward](#). *Journal of Language and Social Psychology* 40:1, 60-79.
- Dragojevic, M., Giles, H., Beck, A.C., Tatum, N.T. (2017). The fluency principle: Why foreign accent strength negatively biases language attitudes. *Communication Monographs*, 84(3), 385–405. doi: <https://doi.org/10.1080/03637751.2017.1322213>
- Dylman, A.S., Champoux-Larsson, M.F. (2020) It's not all Greek to me: Boundaries of the foreign language effect. *Cognition* 196, 104148.

- Foucart, A., Brouwer, S. (2021). Is There a Foreign Accent Effect on Moral Judgement? *Brain Sci* 11(1631).
- Foucart, A., Hartsuiker, R.J. (2021) Are foreign-accented speakers that ‘incredible’? The impact of the speaker’s indexical properties on sentence processing. *Neuropsychologia*, 158, 1-11. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2021.107902>
- Geipel, J., C. Hadjichristidis, and L. Surian. (2015b). The Foreign Language Effect on Moral Judgment: The Role of Emotions and Norms. *PLoS ONE* 10 (7): e0131529.
- Greene, J.D., Sommerville, R.B., Nystrom, L.E., Darley, J.M. & Cohen, J.D. (2001). An fMRI Investigation of Emotional Engagement in Moral Judgment. *Science* 1(293), p. 2105-2107.
- Hanulíková, A. (2021). Do faces speak volumes? Social expectations in speech comprehension and evaluation across three age groups. *PLoS ONE* 16(10): e0259230. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0259230>.
- Hatzidaki, A., Baus, C., Costa, A. (2015). The way you say it, the way I feel it: Emotional word processing in accented speech. *Frontiers in Psychology*, 6, 1-12. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00351>
- IBM Corp. Released 2021. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 28.0. Armonk, NY: IBM Corp.
- Jongenburger, W. (2002). In Een Buurt in Beweging. Talen en Culturen in het Ijtrechtse Lombok en Transvaal; Bennis, H., Extra, G., Muysken, P., Nortier, J., Eds. Taal is macht. Over taalattitudes in de multiculturele samenleving. Amsterdam: Aksant.
- Kahneman, D. A perspective on judgment and choice: Mapping bounded rationality. *Am. Psychol.* 2003, 58, 697–720. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.9.697>.
- Körner, A., & Deutsch, R. (2022). Deontology and utilitarianism in real life: a set of moral dilemmas based on historic events. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 1461672221103058, 1461672221103058–1461672221103058. <https://doi.org/10.1177/01461672221103058>.
- Körner, A., Joffe, S., & Deutsch, R. (2019). When skeptical, stick with the norm: Low dilemma plausibility increases deontological moral judgments. *Journal of*

Experimental Social Psychology, 84, Article 103834. doi:

<https://doi.org/10.1016/j.jesp.2019.103834>.

M, D.S., Correll, J. & Wittenbrink, B. The Chicago face database: A free stimulus set of faces and norming data. *Behav Res* 47, 1122–1135 (2015). <https://doi.org/10.3758/s13428-014-0532-5>

Mertens, T. (2012). *Mens en Mensenrechten Basisboek Rechtsfilosofie*. Amsterdam: Boom.

Moore, A.B., Clark, B.A., & Kane, M.J. (2008). Who shalt not kill? Individual differences in working memory capacity, executive control and moral judgement. *Psychological Science*, 19, 549-557.

Pavlenko, A. (2012), Affective processing in bilingual speakers: Disembodied cognition?. *International Journal of Psychology*, 47. 405-428.

<https://doi.org/10.1080/00207594.2012.743665>.

Shin, I. H. & Juyoung, Kim, J. (2017). *Foreign Language Effect and Psychological Distance*. *J Psycholinguist Res*. 46:1339–1352. DOI: 10.1007/s10936-017-9498-7.

Thomson, J. (1985). The Trolley problem. *Yale Law Journal*, 94, 1395-1415. Doi: 10.2307/796133.

Trope, Y. & Liberman, N. (2010). Construal-level Theory of Psychological Distance. *Psychological Review*, 117 (2), 440-463.

Witteman, M., Weber, A. & McQueen, J. (2013). Foreign accent strength and listener familiarity with an accent codetermine speed of perceptual adaptation. *Atten Percept Psychophys* 75, 537–556. <https://doi.org/10.3758/s13414-012-0404-y>.

Bijlage A

Onrealistische dilemma's

1. Footbridge

Een trein rijdt heel snel op vijf mensen af. De trein heeft een probleem en kan alleen maar stoppen als er een zwaar object op het spoor wordt gegooid. Jij staat op een brug en er staat een hele dikke man naast je. De enige manier om de trein te stoppen is door hem op het spoor te duwen. Hierdoor sterft hij, en red je de vijf mensen.

Zou je hem duwen?

A train is going down a track very fast towards five people. The train has a problem and cannot be stopped, unless a heavy weight is dropped on the track. You are on a bridge and there is a very fat man next to you - your only way to stop the train is to push him onto the track, killing him to save five people.

Would you push him?

2. Vaccine

Een virale epidemie heeft zich over de hele wereld verspreid en heeft miljoenen mensen gedood. In jouw thuislaboratorium heb je twee stoffen ontwikkeld. Je weet dat een van hen een vaccin is, maar je weet niet welke. Ook weet je dat de andere dodelijk is.

Als je eenmaal weet welke stof het vaccin is, kan je het gebruiken om miljoenen levens te redden. Jij hebt twee mensen aan wie je zorg verleent, en de enige manier om het vaccin te identificeren is door elk van deze mensen een van de twee stoffen te injecteren. De ene persoon zal leven, de andere zal sterven, en jij kan levens gaan redden met jouw vaccin.

Zou je de vaccinatie injecteren?

A viral epidemic has spread across the globe killing millions of people. You have developed two substances in your home laboratory. You know that one of them is a vaccine, but you don't know which one. You also know that the other one is deadly.

Once you figure out which substance is the vaccine you can use it to save millions of lives. You have with you two people who are under your care, and the only way to identify the vaccine is to inject each of these people with one of the two substances. One person will live, the other will die, and you will be able to start saving lives with your vaccine.

Would you inject the vaccine?

3. Terrorists

Jij onderhandelt met terroristen om een groep van zes toeristen te redden die zijn gevangen genomen. De leider van de terroristen geeft je de keuze: als je één toerist kiest en hem neerschiet, dan zijn de andere vijf toeristen veilig; wanneer jij besluit om niemand te doden, doodt de terrorist vijf toeristen en is er één veilig.

Zou je één toerist vermoorden?

You are negotiating with terrorists to save a group of six tourists that have been captured. The leader of the terrorists gives you the choice: if you choose one tourist and shoot him, the other five tourists will be safe; if you decide not to kill anybody, the terrorist will kill five tourists and one will be safe.

Would you kill one tourist?

4. Lifeboat

Jij bent op een cruiseschip als er brand aan boord uitbreekt en iedereen het schip moet verlaten. De reddingsboten vervoeren veel meer mensen dan waarvoor ze zijn ontworpen. De reddingsboot waarin jij je bevindt, ligt gevaarlijk laag in het water - een paar centimeter lager en hij zal zinken.

De zee begint ruw te worden en de boot begint zich met water te vullen. Als er niets wordt gedaan, zal het zinken voordat de reddingsboten arriveren en zal iedereen aan boord sterven. Er is echter één gewonde die het in ieder geval niet zal overleven. Als jij die persoon overboord gooit, blijft de boot drijven en worden de overige passagiers gered.

Zou je deze persoon overboord gooien?

You are on a cruise ship when there is a fire on board, and the ship has to be abandoned. The lifeboats are carrying many more people than they were designed to carry. The lifeboat you're in is sitting dangerously low in the water—a few inches lower and it will sink.

The seas start to get rough, and the boat begins to fill with water. If nothing is done it will sink before the rescue boats arrive and everyone on board will die. However, there is an injured person who will not survive in any case. If you throw that person overboard the boat will stay afloat and the remaining passengers will be saved.

Would you throw that person overboard?

5. Vitamins

Jij bent de leider van een bergbeklimmingsexpeditie die is gestrand in de wildernis. In jouw groep van de expeditie is een gezin van zes personen met een genetisch veroorzaakt vitaminedeficiëntie. De nieren van enkele mensen bevatten grote hoeveelheden van deze vitamine.

Er is zo'n persoon in jouw groep. De enige manier om de levens van de zes leden van deze familie te redden, is door één van de nieren van deze man te verwijderen, zodat de noodzakelijke vitamines eruit kunnen worden gehaald. De man zal niet sterven als jij dit doet, maar zijn gezondheid zal in gevaar komen. De man is zelf tegen dit plan, maar jij hebt de macht om te doen wat in uw ogen verantwoord is.

Zou je de nier van deze man verwijderen?

You are the leader of a mountaineering expedition that is stranded in the wilderness. Your expedition includes a family of six that has a genetically caused vitamin deficiency. A few people's kidneys contain large amounts of this vitamin.

There is one such person in your party. The only way to save the lives of the six members of this family is to remove one of this man's kidneys so that the necessary vitamins may be extracted from it. The man will not die if you do this, but his health will be compromised. The man is opposed to this plan, but you have the power to do as you see fit.

Would you remove the man's kidney?

6. Submarine

Jij bent de kapitein van een militaire onderzeeër die onder een grote ijsberg door vaart. Door een explosie aan boord ben je het grootste deel van uw zuurstofvoorraad kwijtgeraakt en is één van uw bemanningsleden gewond geraakt die snel bloed verliest. Het gewonde bemanningslid zal aan zijn verwondingen sterven, wat er ook gebeurt.

De resterende zuurstof is niet voldoende voor de hele bemanning om aan de oppervlakte te komen. De enige manier om de andere bemanningsleden te redden, is door het gewonde bemanningslid te doden, zodat er net genoeg zuurstof is voor de rest van de bemanning om te overleven.

Zou je het bemanningslid doden?

You are the captain of a military submarine traveling underneath a large iceberg. An onboard explosion has caused you to lose most of your oxygen supply and has injured one of your crew who is quickly losing blood. The injured crew member is going to die from his wounds no matter what happens.

The remaining oxygen is not sufficient for the entire crew to make it to the surface. The only way to save the other crew members is to kill the injured crew member so that there will be just enough oxygen for the rest of the crew to survive.

Would you kill the crew member?

Bijlage B

Realistische dilemma's

1. Rope Ladder (dilemma 2)

Het is 1987 en je vaart met een veerboot van België naar Engeland. Plots begint de veerboot te kantelen en het water begint binnen te stromen. Jij en vele andere passagiers proberen via een touwladder op het dek te komen. Jij bent nu halverwege de ladder. Direct boven jou blokkeert een man de ladder. Hij lijkt door angst of kou is bevangen en kan niet meer bewegen. Je probeert met hem te praten, maar hij reageert niet. De mensen achter je staan te dringen. Het schip zinkt snel en de man boven jou blokkeert nog steeds de ladder. Vanuit de menigte mensen onder jou begint iemand te roepen dat je de man moet wegduwen.

Als je de man van de ladder duwt, zal hij waarschijnlijk sterven, maar jij en de andere mensen zullen in staat zijn om op het dek te klimmen. Als je de man niet van de ladder duwt, zal hij waarschijnlijk de weg blijven blokkeren, waardoor veel mensen achter je niet aan dek kunnen komen en zullen verdrinken.

Zou je hem duwen?

It is 1987 and you are on a ferry from Belgium to England. Suddenly, the ferry starts tilting and water begins to pour in. You and many other passengers are trying to get to the deck by a rope ladder. You are currently halfway up the ladder. Directly above you, a man who seems frozen into immobility by fear or cold is blocking the ladder. You try to speak to him, but he does not react. People behind you are jostling. The ship seems to be sinking fast and the man above you is still blocking the ladder. From the crowd below, someone shouts that you should push the man off.

If you push the man off the ladder, he will probably die, but you and the other people will be able to climb on deck. If you do not push the man off the ladder, he will probably continue blocking the way so that many of the people behind you will not be able to get on deck and therefore will drown.

How appropriate is it for you to push the man off the ladder?/ Would you push him?

2. Immunization (dilemma 7)

Je bent een arts in Engeland in 1796 wanneer een van jouw collega's ontdekt dat een infectie met de ongevaarlijke koepokken zijn patiënten mogelijk immuun heeft gemaakt voor de gevaarlijke pokken. Pokken zijn zeer besmettelijk en vaak dodelijk. Als een infectie met koepokken echt leidt tot immuniteit tegen pokken, kunnen vele levens worden gered door mensen met koepokken te besmetten. Je overweegt om dit te testen door een patiënt eerst met koepokken en daarna met pokken te infecteren. Echter, door dit te doen, breng je het leven van die persoon in gevaar. Je kan het niet op jezelf testen, omdat je de pokken al hebt overleefd en immuun bent. Je zoekt naar vrijwilligers, maar het enige aanbod komt van je tuinman die zijn achtjarige zoontje opoffert.

Als je de jongen infecteert met beide ziektes, riskeer je zijn leven, maar kun je wel de vaccinatieprocedure testen, wat vele levens kan redden. Als je de jongen niet infecteert, breng je hem niet in gevaar, maar kun je de vaccinatieprocedure niet testen, en mensen zullen blijven sterven aan de pokken.

Zou je de jongen infecteren?

You are a physician in England in 1796 when one of your colleagues discovers that an infection with the harmless cowpox might have made his patients immune to the dangerous smallpox. Smallpox are highly contagious and often deadly. If an infection with cowpox really leads to immunity against smallpox, many lives could be saved by infection people with cowpox. You consider testing this by infecting a patient first with cowpox and then with smallpox. However, by doing so, you would endanger this person's life. You cannot test the procedure on yourself because you have already survived smallpox and are immune. You search for volunteers, but the only offer is from your gardener who offers his eight-year-old son.

If you infect the boy with both diseases, you will risk his life but will be able to test your immunization procedure, which might save many lives. If you do not infect the boy, you will not endanger him, but you cannot test the procedure, and people will continue to die of smallpox.

How appropriate is it for you to infect the boy with cowpox and smallpox?/ Would you infect the boy?

3. Coma (dilemma 9)

Sinds een paardrij ongeluk enkele jaren geleden, verkeert jouw moeder in een aanhoudende vegetatieve toestand. Haar hersenen zijn blijvend beschadigd. Ze ademt nog steeds zelfstandig en haar reflexen zijn intact. Overdag zijn haar ogen open en bewegend, maar ze kan niets bewust waarnemen. Ze heeft geen hogere hersenfuncties meer en er is geen hoop op verbetering. Ze zou echter nog lang kunnen blijven leven. Jij en jouw familieleden hebben enorm te lijden onder haar toestand. Volgens jou berooft de situatie haar van alle waardigheid. Nu, zeven jaar na het ongeluk, overweeg je haar te verstikken met een handdoek.

Als je je moeder doodt door haar te verstikken, verlos je jezelf en je familieleden van het lijden. Als je haar niet doodt, zal jouw moeder waarschijnlijk nog vele jaren in deze conditie blijven leven.

Zou je jouw moeder verstikken?

Since a riding accident several years ago, your mother is in a persistent vegetative state. Her brain is permanently damaged. She still breathes on her own and has reflexes. During the day, her eyes are open and moving, but she cannot consciously perceive anything. She has no higher brain functions left and there is no hope of improvement. However, she could continue living like this for a long time. You and your relatives are suffering immensely because of her condition. In your opinion, the situation robs her of all dignity. Now, after 7 years, you consider suffocating her with a towel.

If you kill your mother by suffocation, you will release yourself and your relatives from suffering. If you do not kill her, your mother will continue living in this state, probably for many years.

How appropriate is it for you to suffocate your mother?/ Would you suffocate your mother?

4. Stillbirths (dilemma 11)

Het is 1944 en jij en vier andere gevangenen werken als verplegers op een vrouwenziekenhuisafdeling van het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau. Een van jullie verplichtingen is om zwangere gedetineerden te helpen bij de bevalling. Je weet echter dat de SS-bewakers het bevel hebben om de moeder en de baby te doden wanneer de baby levend is geboren. Echter, wanneer baby's dood worden geboren, worden de moeders meestal niet gedood. Daarom overweeg je om de baby's te doden door kort voor de geboorte een gif te injecteren om de moeders te redden.

Als je de baby's dood voor de geboorte zullen de moeders waarschijnlijk gered zijn. Als je helpt om de baby's levend geboren te laten worden, dan zullen zowel baby als moeder worden gedood door de SS-bewakers.

Zou je de baby's vergiftigen?

It is 1944 and you and four other inmates are working as nurses in the women's hospital ward of the Auschwitz-Birkenau concentration camp. One of your duties is to help pregnant inmates when they give birth. However, you know that the SS guards have the order to kill mother and baby if the baby is born alive. In the case of stillbirths, on the other hand, the mothers are usually not killed. Consequently, you consider killing the babies by injecting poison shortly before birth to at least save the mothers.

If you kill the babies before birth, the mothers will most likely be saved. If you help deliver the babies alive, both, babies and mothers, will be killed by the SS guards.

How appropriate is it for you to poison the babies?/ Would you poison the babies?

5. Tyrannicide (dilemma 12)

Je bent een legerofficier in de Dominicaanse Republiek in 1961. Al tientallen jaren wordt jouw land geregeerd door dictator Rafael Trujillo, wie duizenden mensen heeft laten vermoorden vanwege hun etniciteit of politieke opvattingen. Jij bent lid van een groep die een nieuwe start wil voor jouw land zonder een burgeroorlog. Om dit doel te bereiken, acht je het onvermijdelijk om de dictator te doden om de macht van hem, zijn familie en zijn volgelingen af te pakken. Hiervoor worden jij en zes mede-samenzweerders gevraagd om de dictator in een hinderlaag te lokken en te doden.

Als je de dictator vermoordt, krijgt jouw land een kans voor een nieuw start. Als je hem niet vermoordt, zal zijn regime doorgaan met zijn moorden.

Zou je de dictator vermoorden?

You are an army officer in the Dominican Republic in 1961. For decades now, your country is governed by the dictator Rafael Trujillo who has had thousands of people killed because of their ethnicity or their political views. You are a member of a group that wants a new start for your country without a civil war. To achieve this goal, you consider it unavoidable to kill the dictator in order to disempower him, his family, and his followers. For this, you and six co-conspirators are asked to ambush and kill the dictator.

If you kill the dictator, your country will have a chance for a new start. If you do not kill him, the regime will continue its killings.

How appropriate is it for you to kill the dictator?/ Would you kill the dictator?

6. Septuplets (dilemma 14)

Jij en je partner zijn een koppel in de Verenigde Staten wanneer je erachter komt dat je zwanger bent van een zevenling (zeven baby's). Het risico dat alle of sommige kinderen worden geboren met ernstige handicaps of het niet overleven, is extreem hoog. Daarom raden de artsen aan om een aantal foetussen te aborteren om de overlevingskansen te vergroten voor de anderen; hun advies is om drie foetussen te aborteren. De overgebleven foetussen hebben een veel grotere kans om gezond geboren te worden.

Als je de drie foetussen aborteert, vergroot je de overlevingskans en gezondheid van de overige vier foetussen. Als je geen van de foetussen aborteert, zal er een groter risico zijn dat alle of de meesten van hen zullen overlijden of ernstige handicaps zullen hebben.

Zou je drie van de zeven foetussen aborteren?

You and your partner are a couple in the USA when you learn that you are pregnant with septuplets (7 babies). The risk that all or some of the children will be born with severe disabilities or not survive at all is extremely high. Therefore, the doctors recommend aborting some of the fetuses in order to increase the chances of survival for the others; their recommendation is to abort 3 fetuses. The remaining fetuses would have a much higher chance of being born healthy.

If you abort three fetuses, you will increase the chance of survival and health for the remaining four fetuses. If you do not abort any of the fetuses, there is a high risk that all or most of them will die or have severe disabilities.

How appropriate is it for you to abort three of the fetuses?/ Would you abort three of the fetuses?

Bijlage C

Lijsten

Lijst 1

Item	Dilemma	Type	Accent	Speaker
1	RopeLadder	Realistic	Accent	Absent
2	Immunization	Realistic	Accent	Absent
3	Coma	Realistic	Accent	Absent
4	Stillbirths	Realistic	Native	Absent
5	Tyrannicide	Realistic	Native	Absent
6	Septuplets	Realistic	Native	Absent
7	Footbridge	Unrealistic	Accent	Absent
8	VaccineTest	Unrealistic	Accent	Absent
9	Terrorist	Unrealistic	Accent	Absent
10	Lifeboat/ModifiedLifeboat	Unrealistic	Native	Absent
11	Vitamins	Unrealistic	Native	Absent
12	Submarine	Unrealistic	Native	Absent

Lijst 2

Item	Dilemma	Type	Accent	Speaker
1	RopeLadder	Realistic	Native	Absent
2	Immunization	Realistic	Native	Absent
3	Coma	Realistic	Native	Absent
4	Stillbirths	Realistic	Accent	Absent
5	Tyrannicide	Realistic	Accent	Absent
6	Septuplets	Realistic	Accent	Absent
7	Footbridge	Unrealistic	Native	Absent
8	VaccineTest	Unrealistic	Native	Absent
9	Terrorist	Unrealistic	Native	Absent
10	Lifeboat/ModifiedLifeboat	Unrealistic	Accent	Absent
11	Vitamins	Unrealistic	Accent	Absent
12	Submarine	Unrealistic	Accent	Absent

Lijst 3

Item	Dilemma	Type	Accent	Speaker
1	RopeLadder	Realistic	Accent	Present
2	Immunization	Realistic	Accent	Present
3	Coma	Realistic	Accent	Present
4	Stillbirths	Realistic	Native	Present
5	Tyrannicide	Realistic	Native	Present
6	Septuplets	Realistic	Native	Present
7	Footbridge	Unrealistic	Accent	Present
8	VaccineTest	Unrealistic	Accent	Present
9	Terrorist	Unrealistic	Accent	Present
10	Lifeboat/ModifiedLifeboat	Unrealistic	Native	Present
11	Vitamins	Unrealistic	Native	Present
12	Submarine	Unrealistic	Native	Present

Lijst 4

Item	Dilemma	Type	Accent	Speaker
1	RopeLadder	Realistic	Native	Present
2	Immunization	Realistic	Native	Present
3	Coma	Realistic	Native	Present
4	Stillbirths	Realistic	Accent	Present
5	Tyrannicide	Realistic	Accent	Present
6	Septuplets	Realistic	Accent	Present
7	Footbridge	Unrealistic	Native	Present
8	VaccineTest	Unrealistic	Native	Present
9	Terrorist	Unrealistic	Native	Present
10	Lifeboat/ModifiedLifeboat	Unrealistic	Accent	Present
11	Vitamins	Unrealistic	Accent	Present
12	Submarine	Unrealistic	Accent	Present